

Öz Değerlendirme Yönteminin Etkililiğinin Değerlendirilmesi

Evaluation of the Effectiveness of Self-Assessment Method¹

İlker Kösterelioğlu, *Amasya Üniversitesi*, ikostereli@hotmail.com
Ümit Çelen, *Amasya Üniversitesi*, umitcelen@yahoo.com

ÖZ. Türkiye’de, Milli Eğitim Bakanlığı yapılandırmacı yaklaşım temelinde geliştirilen öğretim programlarını 2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulamaya başlamıştır. Öğrenci merkezli öğretim yönteminin ön plana çıktığı bu yeni programlarda ölçme ve değerlendirme öğrenme sürecinin parçası olduğu anlayışı benimsenmiştir. Sürece ağırlık verilmesi geleneksel yaklaşıma göre daha sık ve farklı nitelikte ölçme araç veya yöntemlerinin kullanılmasını gerektirir. Çeşitli performansa dayalı etkinliklerde öğretmen merkezli değerlendirmelerin yanı sıra öğrencilerin de değerlendirme sürecine katıldıkları yöntemlere başvurulmaktadır. Bu yöntemlerden birisi öz değerlendirmedir. Araştırmanın amacı öğretmen adaylarının öz değerlendirme yöntemine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırma Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde 2012-2013 öğretim yılında birinci ve dördüncü sınıf n=243 öğretmen adayı ile Eğitim Bilimine Giriş ve Özel Eğitim derslerinde yürütülmüştür. Araştırma sürecinde öğretmen adaylarına performans görevi verilmiş ardından kendilerini öz değerlendirme yöntemi ile değerlendirmeleri istenmiştir. Öğretmen adaylarına sunulan açık uçlu üç sorudan oluşan soru formu ile öz değerlendirme yöntemine ilişkin görüşleri belirlenmiştir. Elde edilen nitel veriler betimsel analiz yapılarak bulgular literatür bağlamında tartışılmıştır. Öğretmen adaylarının uygulama sonrasında öz değerlendirme yöntemini kullanma konusunda olumlu bir tutuma sahip oldukları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler. Öz değerlendirme, Performans dayanaklı değerlendirme, Eğitim bilimine giriş dersi, Yapılandırmacı yaklaşım, İçerik analizi

ABSTRACT. The Ministry of National Education in Turkey started to employ the teaching programs which were developed under constructivist approaches since the 2005-2006 academic year. These programs based on student centered teaching methods adopted the approach that assessment and evaluation is a part of the teaching process. Emphasizing the process requires frequent use of various measurement tools or techniques in comparison with the ones used in traditional approaches. In addition to teacher centered assessment in various performance based activities, methods that involve students in assessment and evaluation are also utilized. One of these methods is self-assessment. The purpose of this study was to identify teacher candidates’ views on self-assessment method. The study was conducted during Introduction to Educational Sciences and Special Education courses with 243 teacher candidates in their first and fourth years at Amasya University Faculty of Education in 2012-2013 academic year. Teacher candidates were provided with tasks requiring performance throughout the study and they were asked to evaluate themselves using self-assessment methods. Teacher candidates were asked to provide their views on self-assessment methods by responding to the question form composed of three open-ended questions. Qualitative data obtained in this manner were analyzed descriptively and the findings were discussed in the light of literature. It was identified at the end of the implementation that teacher candidates had a positive attitude regarding the use of self-assessment method.

Keywords. Self-assessment, Performance-based assessment, Introduction to educational sciences, Constructivist approach, Content analysis

SUMMARY

Purpose and Significance: Since 2005-2006 academic year, the Ministry of National Education started utilizing the teaching programs whose fundamental teaching and learning approaches are based on constructivism. Along with student-centered teaching methods, lesson contents, teaching methods, lesson tools and assessment and evaluation methods have also changed (Gelbal & Kelecioğlu, 2007). According to constructivist approach, learning is not only accomplished through listening and reading but via active participation of student through discussions, defending opinions, making hypotheses, questioning and sharing ideas (Perkins, 1999). Therefore, students are provided with performance based tasks that are similar to problem situations that can be encountered in

¹ This research was presented at the 9th International Balkan Education and Sciences Congress as oral presentation

daily/real life. Performances of students who undertake these real life tasks are evaluated with performance based methods identified as “methods used to assess learning outputs that cannot be evaluated via classical methods” (Linn and Gronlund, 1995). Methods that include student assessment are utilized in addition to teacher centered evaluation in order to develop “critical thinking skills”, one of the skills to be enriched. One of these methods that include student participation is self-assessment. According to Harris (1997), self-assessment ensures that students are more active and focused. According to Pierce (2003), it teaches independence from teacher. Students become aware of their strengths and weaknesses, learn to observe themselves objectively and share the responsibility of learning with teachers (Falchikov, 1986; Boud, 1995; Noonan & Randy, 2005).

Current study aimed to identify teacher candidates’ views on self-assessment methods at the termination of the performance-based tasks in which they employed self-assessment.

With this aim in mind, answers to questions below were sought:

- a-What are teacher candidates’ views regarding the positive aspects of self-assessment methods?
- b- What are teacher candidates’ views regarding the negative aspects of self-assessment methods?
- c- What are teacher candidates’ views regarding the use of self-assessment methods during their profession as teachers?

This study implemented the self-assessment method with teacher candidates. It is believed that the study will contribute to positive attitudes since teacher candidates had the opportunity to observe the advantages of the method.

Methodology: The study is qualitative. The working group was composed of 243 students from several different departments of Amasya University Faculty of Education in 2012-2013 academic year. Data were collected with the help of the question form composed of three pen-ended questions given to teacher candidates following the period of implementation. Students were asked to respond to these questions in writing. Written responses of the students provided the data which were analyzed using descriptive analysis method.

Discussion and Conclusions: Research findings present that teacher candidates believe using self-assessment methods after implementation provides opportunities to observe rights and wrongs and points to areas for improvement. In the same line, teacher candidates argue that the method contributes to self-knowledge and supports professional development for the future. Teacher candidate also think that self-assessment method will positively influence awareness of responsibilities, self-expression, self-value and development of critical perspectives. Another output strongly emphasized in the study is related to the belief teacher candidates may not be objective and realistic in self-assessment. The study identified that teacher candidates were willing to use self-assessment method in their careers.

GİRİŞ

Milli Eğitim Bakanlığı, yapılandırmacı anlayışın temel öğretme ve öğrenme yaklaşımı olarak benimsendiği öğretim programlarını 2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulamaya başlamıştır. Öğrenci merkezli öğretim yönteminin ön plana çıktığı bu yeni programlarla birlikte ders içerikleri, öğretim yöntemleri, ders araç ve gereçleri ve ölçme değerlendirme yöntemleri de değişikliğe uğramıştır (Gelbal & Kelecioğlu, 2007). Yenilenen programların ölçme ve değerlendirme yaklaşımı olarak, klasik ölçme araçlarının yanında, süreci değerlendirmeye yönelik araçların da kullanılması önerilmiştir (MEB, 2005).

Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme, yalnızca dinleme ve okuma yoluyla değil; tartışma, fikirleri savunma, hipotez kurma, sorgulama ve fikirleri paylaşma gibi öğrencilerin öğrenme sürecine etkin katılımı yoluyla da gerçekleşir (Perkins, 1999). Bu nedenle öğrencilere, gerçek dünyada karşılaşabilecekleri problem durumları verilir. Öğrencinin bu problemleri çözmeleri istenir. Buradaki temel amaç öğrencinin yaratıcılık, problem çözme, eleştirel düşünme, karar verme, empati kurma gibi yeteneklerini ortaya çıkarmak, geliştirmek, bu yeteneklerin ne düzeye eriştiğini belirlemektir (Kutlu, Doğan & Karakaya, 2008). Bu anlayışla, öğrenciye performans dayalı görevler verilir. Bu görevleri gerçekleştiren öğrencinin performansı “klasik yöntemlerle ölçülemeyen öğrenme çıktılarını ölçmede kullanılan yöntemler” olarak tanımlanan (Linn ve Gronlund, 1995)

performansa dayalı yöntemlerle ölçülür. Geliştirilmesi amaçlanan yeteneklerden birisi olan “eleştirel düşünme becerisinin” geliştirilmesinin bir yolu olarak öğretmen merkezli değerlendirmelerin yanı sıra öğrencilerin de değerlendirme sürecine katıldıkları yöntemlere başvurulur. Bu yöntemlerden birisi öz değerlendirmedir. Turgut ve Baykul (2010)’a göre değerlendirme, ölçme sonuçlarının bir ölçütle karşılaştırılarak bir değer yargısına ulaşma süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda öz değerlendirme, bir bireyin kendisiyle ilgili bir ölçme sonucunu, belirli ölçütlerle karşılaştırılarak kendisiyle ilgili bir yargıya ulaşma süreci olarak tanımlanabilir. Bir performans görevini yerine getiren öğrenciden gösterdiği performans hakkında kendisinin de bir değer biçmesi istenerek hem yaptığı işe karşı farkındalığının artırılması hem de kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu öğretmeniyle paylaşması amaçlanır. Ayrıca bu değerlendirme faaliyeti, öğrencilere kazandırılacak eleştirel düşünme becerisinin, kendi performansını eleştirmesi yoluyla kazandırılmasına da hizmet edeceği düşünülmektedir.

Öz değerlendirme yöntemini kullanmayı savunanların dayandığı noktalardan biri planlama, uygulama, izleme ve kendi öğrenmelerini değerlendirmede daha fazla sorumluluk alabilen öğrenenlerin bu konudaki özerkliğini desteklediği fikridir. (Mistar, 2011). Harris (1997)’e göre öz değerlendirme yaptırılması öğrencileri daha aktif ve odaklanmış hale getirir. Pierce (2003)’e göre de öğretmenden bağımsız olabilmeyi öğretir. Öğrenciler güçlü ve zayıf yönlerinin farkına varırlar, kendilerine nesnel bir gözle bakmayı öğrenirler, öğrenip öğrenmediklerinin sorumluluğunu öğretmenle paylaşmış olurlar (Falchikov, 1986; Boud, 1995; Noonan & Randy, 2005). Ayrıca sınıfta değişik ölçme ve değerlendirme stratejilerini kullanmanın öğrencilerin çeşitli özelliklerini ölçmenin yanı sıra başarı motivasyonunu yükselttiği, daha fazla düşünme becerileri sağladığı ve sonuçta akademik performansı artırdığı ifade edilmektedir (Bahar, Nartgün, Durmuş & Bıçak, 2006).

Öz değerlendirme yöntemini kullanmanın sağlayacağı düşünülen faydaların yanında öğretmenlerin bu yöntemin doğruluğu ve değeri hakkında bazı şüpheleri vardır. Bu şüphelerin merkezinde öğrencilerin aşırı şişirilmiş başarı algıları ve motivasyonları olabileceği düşüncesi gelmektedir. Başarılı öğrenciler kendi başarılarını olduğundan daha küçük görme eğilimindeyken, başarılı performansın neler gerektirdiğini bilmeyen öğrencilerin ise başarılarını daha büyük görme eğiliminde oldukları sıkça duyulan bir iddiadır (Ross, 2006). Kısaca öğrencilerin kendilerini değerlendirmede nesnel davranamayabilecekleri düşüncesi bu şüphelerin temel dayanağını oluşturmaktadır. Bu yöntemi kullanmanın geçerlilik ve güvenilirlik sorunlarına neden olabileceğine ilişkin görüşler vardır. Bu sorunu aşmanın bir yolu olarak değerlendirmeyi yaparken dereceli puanlama anahtarı, kontrol listesi ve açık uçlu sorulardan yararlanılması önerilmektedir (Kutlu, Doğan & Karakaya, 2008). Öğrenciye çalışmasını tamamlamasının ardından ne kadar öğrendiği, bir önceki çalışmasıyla kıyasladığında gelişme gösterip göstermediği gibi sorular yöneltilir. Öğrencinin değerlendirilmesi sadece öz değerlendirme sonuçlarına dayalı olarak yapılmaz, akran değerlendirme ve öğretmen değerlendirmesiyle birlikte kullanılır.

Bachman (2002)’a göre, bazen alternatif veya otantik olarak da adlandırılan performans değerlendirme yöntemleri pek çok ülkede ilgi görmüş ve aynı zamanda tartışma konusu olmuştur. Böylelikle araştırmacılar için özellikle geçerlilik gibi testin kalitesini gösteren özelliklere geleneksel bakışı yeniden gözden geçirmek için bir alan açmıştır. Performans değerlendirmeye yönelik araçların geçerliliği ve güvenilirliği üzerinde pek çok araştırma yapılmış olsa da Türkiye’de bu konu daha çok öğretmenlerin performans değerlendirme yöntemleri konusundaki bilgi düzeyleri, bu yöntemleri kullanma sıklıkları ve uygulamada yaşadıkları sorunlar bağlamında çalışıldığı literatürde izlenmektedir (Acat & Demir, 2007; Gelbal & Kelecioğlu, 2007; Kilmen, S., Kösterelioğlu, M. A., & Kösterelioğlu, İ. 2007; Anıl & Acar, 2008; Cansız-Aktaş, 2008; Sağlam Aslan & İyibil, 2008; Sağlam Aslan, Devocioğlu-Kaymakçı, Arslan, 2009; Akçadağ, 2010; Kösterelioğlu, 2012). Belirtilen araştırmalarda katılımcıların görüşleri özetlenecek olursa öğretmenlerin daha çok klasik değerlendirme yaklaşımlarını tercih etme eğiliminde oldukları ve yapılandırmacı yaklaşım temelinde öğretmenlerin öz değerlendirme yönteminin de içinde bulunduğu bazı yöntem ve değerlendirme araçlarını kullanma konusunda çok fazla istekli olmadıkları söylenebilir. Bu bulgular paralelinde öz değerlendirme, akran değerlendirme, portfolyo ve dereceli puanlama anahtarı gibi yöntem ve araçların öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim sürecinde teorik bilginin yanı sıra uygulamalı olarak öğretilmesi önemli görülmektedir. Böylelikle eğitimin bilişsel çıktılarının yanında duyuşsal alanda da öz değerlendirme gibi öğrencinin de değerlendirme sürecine aktif katılımının öğrenendeki

etkilerinin ortaya konulmasının gelecek yıllarda görev yapacak öğretmenlerin literatürdeki araştırmalar kapsamındaki düşüncelerinde farklı bakış açılarının oluşmasına katkı yapabilir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı öğretmen adaylarının performans görevleri doğrultusunda gerçekleştirdikleri çalışma sonrasında kendilerini değerlendirmek için kullandıkları öz değerlendirme yöntemine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesini “Öğrencilerin öz değerlendirme yöntemine ilişkin görüşleri nelerdir?” oluşturmaktadır. Araştırmada şu alt problemlere cevap aranmıştır.

a-Öğretmen adaylarının öz değerlendirme yöntemini kullanmanın olumlu yönlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

b- Öğretmen adaylarının öz değerlendirme yöntemini kullanmanın olumsuz yönlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

c-Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini sürdürürken öz değerlendirme yöntemini kullanıp kullanmamaya ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Literatürde öğretmenlerin yapılandırmacı anlayışla geliştirilen programların uygulanması ile birlikte eğitim sürecinde kullanılmaya başlanan öz değerlendirme gibi değerlendirme yöntem ve araçlarını kullanmada isteksiz oldukları görülmektedir. Bu araştırmada öz değerlendirme yöntemi öğretmen adaylarına uygulamalı olarak yürütülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öz değerlendirme yönteminin kullanılmasının avantajlarını görme ve kullanma konusunda olumlu bir tutum kazanılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca uygulama sonrasında, öğrencinin kendisi hakkında yargılarının değerlendirmenin bir parçası olması konusunda öğretmen adaylarında farkındalık geliştirmesi beklenmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Araştırma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmada araştırmacılar “ne kadar” ve “kaç tane” gibi rakamsal sonuçlara ulaşmakla birlikte, insanlar deneyimlerini nasıl yorumlamaktadırlar ve deneyimlerine nasıl bir anlam yüklemektedirler gibi neden ve etkiyi belirlemeye çalışırlar (Merriam, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırma grubunu 2011–2012 eğitim-öğretim yılında Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesinde farklı bölümlerde öğrenim gören 243 öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Özellikler

		f	%
Cinsiyet	Kadın (K)	182	75.0
	Erkek (E)	61	25.0
	Toplam	243	100
Öğretmenlik Alanı	Fen Bilimleri Öğretmenliği (FÖ)	68	28
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (SB)	28	11
	Matematik Öğretmenliği (MÖ)	50	21
	Türkçe Öğretmenliği (TÖ)	68	28
	Okul öncesi Öğretmenliği (OÖ)	22	9
	Bilgisayar Öğretimi Teknoloji Öğretmenliği (BÖTE)	7	3
	Toplam	243	100
Sınıf Düzeyi	1.Sınıf	162	67
	4. sınıf	82	33
	Toplam	243	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırma grubunda yer alan öğrencilerin % 75'inin kadın, % 25'inin erkek olduğu görülmektedir. Bu durum eğitim fakültesinde kadın öğrencilerinin erkeklere oranla sayılarının fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin bölüm açısından dağılımı incelendiğinde ise fen bilgisi öğretmenliği %28, sosyal bilgiler öğretmenliği %11, matematik öğretmenliği %21, Türkçe öğretmenliği %28, okul öncesi öğretmenliği %9 ve bilgisayar ve teknolojileri öğretmenliği % 3'tür. Öğrencilerin %67'si birinci sınıfta ve %33'ü ise 4. sınıfta öğrenim görmektedirler.

Uygulama Süreci

Araştırma lisans düzeyinde öğretmen yetiştiren eğitim fakültesinde birinci ve dördüncü sınıflarında 2011-2012 eğitim-öğretim yılında eğitim bilimine giriş ve özel eğitim derslerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar öğrencilere ders içeriğine uygun olacak biçimde ve grup olarak yapacakları performans görevi vermiştir. Öğrenciler performans görevlerini tamamladıktan sonra derste sunumları yapmışlardır. Performans görevlerinin tamamlanmasının ardından öğrencilerin kendilerini bireysel olarak öz değerlendirme formu ile değerlendirmişlerdir. Uygulama sonrasında öğrencilerin öz değerlendirme yöntemine ilişkin görüşleri belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler uygulama sürecinin sonrasında açık uçlu üç sorudan oluşan soru formu öğrencilere dağıtılmıştır. Öğrencilerden formdaki sorulara ilişkin görüşlerini yazılı olarak ifade etmeleri istenmiştir. Veriler toplanırken öğrencilerden görüşlerini serbestçe ifade etmeleri ve araştırmaya katılımın gönüllülüğe bağlı olduğu ifade edilmiştir. Öğrencilerin yazılı görüşleri araştırmanın verilerini oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen nitel veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikle öğrencilere birer numara verilmiştir. Ardından öğrencilerin düşünceleri cümle cümle okunarak betimsel olarak analiz edilmiştir. Bu aşamada öğrencilerin birbirine benzeyen görüşleri belirlenmiş ve frekans tabloları oluşturulmuştur. Bu uygulama sonrasında öğrencilerin görüşlerine doğrudan alıntılar yapılarak örneklerle desteklenmiştir. Verilerin sunulmasında kodlamalar yapılmıştır.

Örnek öğrenci görüşü: *“Öğrencinin kendi becerilerini, neler yaptığını, neler yapabileceğini görmesi ve kendi faaliyetlerinin bilincine varması açısından yararlı buldum.”* (TÖ-K-1-50)
TÖ (Türkçe öğretmenliği), K (kadın öğrenci), 1 (sınıf düzeyi), 50 (sıra nolu öğrenci).

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular sırasıyla sunulmuştur.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin bulgulara ulaşmak amacıyla öğretmen adaylarına; “Öz değerlendirme yöntemini kullanmanın olumlu yönlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuş ve öğretmen adaylarının görüşlerinin frekans ve yüzdelik değerleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2’de öğretmen adaylarının öz değerlendirme yönteminin kullanılmasının olumlu etkilerine ilişkin görüşleri incelendiğinde görüşlerin, öğrencilerin yürüttükleri çalışmadaki eksik, hatalı ve doğru noktalarını görme fırsatı sağlayacağı, öğrencinin mevcut koşullardan hareketle ileriye yönelik gelişimini destekleyeceği, öğrencinin kendine dair vereceği olumlu dönütlerin özgüven duygusunu geliştireceği, öğrencinin kendini tanımasına katkı sağladığı ve öğrenenin yürütmüş olduğu çalışma sonrasında tekrar geriye dönerek çalışmadaki süreçleri gözden geçirmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde öğrencilere

duygularını ifade etme imkânı vermesi, eleştiriye açık bireylerin yetişmesine katkı vermesi de olumlu olarak ifade edilen görüşler arasında yer almaktadır.

Tablo 2. Öğrencilerin Öz Değerlendirme Yönteminin Öğrenme Sürecindeki Olumlu Etkilerine Yönelik Görüşleri

No	Öğrenci Görüşleri	f	%
1	Eksiklerini, hatalarını ve doğrularını görme fırsatı verir.	121	33.8
2	Öğrencinin ileriye yönelik gelişimini destekler.	58	16.2
3	Öğrencinin kendisini tanımasına katkı verir.	31	8.7
4	Öğrencinin özgüven duygusunu geliştirir.	18	5.0
5	Yaptığı çalışmaya tekrar geri dönüp sorgulamasını (bakmasını) sağlar.	17	4.6
6	Tarafsızca kendini değerlendirme imkânı verir.	11	3.1
7	Not kaygısı olmadan kendini ifade etmesini sağlar.	11	3.1
8	Güçlü ve zayıf yönlerini keşfetmesini sağlar.	9	2.5
9	Özgürce kendini dışarı vurarak ifade fırsatı verir.	8	2.2
10	Eleştirden çekinmeyen, eleştiriye açık bireyler yetişmesine katkı sağlar.	8	2.2
11	Öğrencinin ifade edemediği duygu ve düşüncelerini belirtmesine imkân verir.	7	2.0
12	Öğrencinin yaptığı çalışmadaki katkı ve özverisini gösterir.	7	2.0
13	Öğrencinin değerlendirme sürecine aktif katılımını sağlar.	7	2.0
14	Öğrencilerin mazeret ve karşılaştıkları zorlukları açıklama ve onları anlama fırsatı verir.	6	1.7
15	Eleştirel düşünme becerisinin gelişmesine katkı sağlar.	6	1.7
16	Kişinin kendisiyle yüzleşmesini sağlar.	6	1.7
17	Öğrenci kendisini değerli hisseder.	6	1.7
18	Öz değerlendirme yapan kimsenin sorumluluk alması kolaylaşır.	5	1.4
19	Öğrenci ile öğretmen arasındaki iletişim bağına güçlendirir.	4	1.1
20	Başkalarını eleştirmeden önce kendini eleştirmesi gerektiğini öğrenir.	3	0.8
21	Öğrenciye cesaret verir, yapabiliyorum duygusu gelişir.	3	0.8
22	Kendini eleştirmek diğer insanlarla iletişimini sağlıklı kılar.	3	0.8
23	Başkalarını eleştirirken insafı olmayı ön plana çıkarır.	2	0.6
24	Yaşam boyu öğrenmeye katkı sağlar.	1	0.3
TOPLAM		358	100

Öğrencilerin belirtilen görüşleri doğrultusunda öz değerlendirme yönteminin olumlu etkilerini ifade eden görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda örneklendirilmiştir.

“Öğrencinin kendi becerilerini, neler yaptığını, neler yapabileceğini görmesi ve kendi faaliyetlerinin bilincine varması açısından yararlı buldum.” (TÖ-K-1-50)

“Öz değerlendirme bireyin hatalarını görmesini sağlar. Bu nedenle ikinci bir çalışmada kendindeki eksiklerin bilincinde olarak hareket eder, onları tamamlamaya çalışır. Kişinin kendini yargılayabilmesine, sorgulamasına yardımcı olur. Bu nedenle öz değerlendirmeyi yararlı buluyorum.” (BÖTE-K-1-5)

“Öz değerlendirme bize başkalarını eleştirmeden önce kendimizi eleştirmemiz gerektiğini gösterir. Birey insanları düzeltmeye çalışırken önce kendisinden başlaması gerektiğini görür.” (MÖ-K-1-206)

“Kendinizi anlama, tartma yönüyle güzel bir etkinlik. En azından dürüst olabiliyoruz. Yani kendim için dürüstüm diyebilirim. İnsan ne olup ne olmadığını biliyor ve görüyor. Gördüğünde bir daha tekrarlamama gereği hissediyor. Bir nevi ayna gibi.” (FÖ-K-1-158)

“Genel olarak cevapladığım soruları hiç kendime sormamıştım. Yani bu sorular aklıma gelmezdi. “Sunum yaptım, bitirdim, bu konu benim için tamamen kapanmıştır.” derdim. Şimdi konuyu gözden geçirdim bu soruları cevaplayınca iyi oldu yani.” (SB-K-1-80)

“Bu uygulama ile kendimizi değerlendirmek için fırsat bulduk. Ben bu forma içimi döktüm. Bu beni psikolojik yönden çok rahatlattı. Eleştiri yönümü geliştirdi. Kendimi kendi kendime değerlendirmemi sağladı. Nasılım, ne yaptım, ne yapacağım sorularına cevap bulmamı sağladı.” (TÖ-K-1-142)

“Bu öz değerlendirme formu sayesinde afiş hazırlarken neler öğrendiğimin farkına daha da iyi vardım ve yapabileceğimiz daha çok şey olabileceğimi fark ettim. Kendimin bu konuda hangi seviyede olduğumu ve arkadaşlarıma ne kadar katkıda bulunduğumu fark etmemi sağladı.” (MÖ-K-4-106)

“Formu doldururken süreci tekrar anımsadım. Daha farklı şeyler düşündüm. Yeni ürünler ortaya koyabilecek fikirler aklıma geldi. Ayrıca eksik kaldığım yerleri gördüm. Bu yüzden gerçekten eğitim sisteminde kullanılması gereken bir yöntem.” (MÖ-K-4-38)

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin bulgulara ulaşmak amacıyla öğretmen adaylarına; Öğrencilerin öz değerlendirme yöntemini kullanmanın olumsuz yönlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir? sorusu sorulmuş ve öğretmen adaylarının görüşlerinin frekans ve yüzdelik değerleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde öz değerlendirme yöntemine ilişkin öğretmen adaylarının olumsuz olarak ifade ettikleri görüşlerin başında öğrencilerin kendilerini değerlendirirken objektif olarak davranmayacağı düşüncesi gelmektedir. Bu kapsamda öğrencilerin kendilerini değerlendirirken sadece iyi yanlarını ortaya çıkarma, gerçek dışı ve abartılı ifadelerde bulunma ve eksikliklerini görmezden gelme gibi yanıltıcı davranışlar sergileyebileceklerini ifade etmektedirler. Yine öğretmen adayları öz değerlendirme sonunda öğrencilerin kendilerini başarılı olarak görmemelerinin sonucunda ise moral bozukluğu, derse karşı isteksizlik, kendini sevmeme ve güven duygusunda azalma olabileceğini ifade etmektedirler. Öğretmen adaylarının ön plana çıkardıkları diğer görüşler ise kalabalık sınıflarda uygulamanın zor olacağı, öğrencinin kendisini nasıl değerlendireceğini bilemeyeceği ve çok uygulanması durumunda ise öğrencileri sıkabileceği yönündedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Öz Değerlendirme Yönteminin Öğrenme Sürecindeki Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşleri

No	Öğrenci Görüşleri	f	%
1	Öğrenci gerçekçi ve objektif davranmayabilir.	50	49.5
2	Çalışmaktan soğuma, isteksizlik, güven kaybı ve moral bozukluğu oluşturabilir.	14	13.9
3	Öğrenci olumsuz ve eksiklerini dile getirmez.	13	12.9
4	Birey sadece kendisinin iyi yönlerini yansıtabilir.	9	8.9
5	Kalabalık sınıflarda uygulamak zaman alıcıdır.	4	3.9
6	Çok fazla uygulanması durumunda öğrenciye sıkıcı gelebilir.	4	3.9
7	Not değerinin olmamasından dolayı öğrenci tarafından önemsenmeyebilir.	3	3.0
8	Başarılı olamadığını görmesi kendini sevmemesine neden olabilir.	1	1.0
9	Öğretmene karşı güven duygusu sarsılabilir.	1	1.0
10	Kendini tanıma ve değerlendirmeye hazır olmayan öğrenciyi korkutabilir.	1	1.0
11	Öğrenci kendini değerlendirmede zorlanabilir.	1	1.0
TOPLAM		101	100

Öğrencilerin belirtilen görüşleri doğrultusunda öz değerlendirme yönteminin olumsuz olabilecek yönlerine ilişkin görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmuştur.

“Kişi yapmış olduğu öz değerlendirmede pek bir şey öğrenemediğinin farkına vardığında moral bozukluğu yapar ve kişide içe kapanma duygusunu uyandırır.” (FÖ-E-1-101)

“Herkes kendini ifade etmekte başarılı olamayabilir. Bu yüzden bunu yapamayan öğrencilerin öz değerlendirme konusunda zorluk çekeceğini düşünüyorum.” (FÖ-E-1-162)

“Kişi kendini değerlendirmede belki de hatalı davranabilir ve sırf yaptım demek için yapmadığı bir şeyi bu forma yazabilir.” (FÖ-K-1-178)

“Olumsuz yanı belki dönüp çalışmaya tekrar baktığımız için keşke şunu böyle yapsaydım ya da şöyle yapsaydım daha iyi olurdu gibi düşüncelerimiz olacağı için moral bozukluğuna sebep olabilir.” (MÖ-K-1-219)

“Kişi kendini değerlendirirken belki de hatalı davranabilir ve sırf yaptım demek için yapmadığı bir şeyi bu forma yazabilir.” (FÖ-K-1-178)

“Bu yöntemi uygulamanın olumsuz bir yanı yoktur. Ancak uygulayan yani öğrenci bu yöntemi, “Aman! Ne de olsa kâğıt parçası” deyip gelişi güzel doldurursa işte o zaman kaybeden olur. Yani eksikliklerini gidermek için elinde bir fırsat varken kendini büyüterek eksiksiz bir konuma getirmek yanlıştır. Bence tek olumsuzluk öğrencinin bu yöntemi algılayış tarzından kaynaklanmaktadır.” (MÖ-E-1-190)

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin bulgulara ulaşmak amacıyla öğretmen adaylarına; “Öğrencilerin öğretmenlik mesleğini sürdürürken öz değerlendirme yöntemini neden kullanıp kullanmayacaklarına ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuş ve öğretmen adaylarının görüşlerinin frekans ve yüzdelik değerleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin Öz Değerlendirme Yöntemini Öğretmenlik Mesleğini Sürdürürken Kullanmaya İlişkin Görüşleri

No	Öğrenci Görüşleri	f	%
1	Öğrencilerin kendi eksiklerini görmesini sağlar.	28	23.6
2	Öğretmenin öğrenciyi daha iyi tanımasını sağlar.	23	19.3
3	Öğrencinin kendisini tanımasını sağlar.	18	15.1
4	Öğrenciyi daha iyi anlamaya ve değerlendirmeye imkân tanır.	14	11.8
5	Öğrencinin kendini ifade etmesini sağlar.	8	6.7
6	Öğrenci kendisinin olumlu olumsuz yönlerini görmesini sağlar.	5	4.2
7	Öğrenci kendini eleştirdiğinden başkalarının eleştirilerine açık olur ve hoşgörü geliştirir.	4	3.4
8	Öğretmenin öğrencinin kendisini ne kadar tanıdığını görmesini sağlar.	3	2.5
9	Öğrenci kendisine değer verildiğini hisseder.	3	2.5
10	Öğrencinin kişilik gelişimini destekler.	3	2.5
11	Öğrenciyi öğrenme sürecini tekrar gözden geçirmesini sağlar.	2	1.7
12	Öğrencinin özeleştiri becerisinin gelişimini destekler	2	1.7
13	Öğretmenin yapılan çalışmadaki öğrencinin bireysel katkısını görür	2	1.7
14	Öğrencinin başardıkları hakkında kendisine dönüt verir.	2	1.7
15	Öğrencinin yapmak isteyip yapamadıkları hakkında fikir verir	1	0.8
16	İnsanda daha iyi olma dürtüsü sağlar.	1	0.8
TOPLAM		112	100

Öğretmen adaylarının mesleki yaşamlarında yeri geldikçe öğrenciyi değerlendirmek amacıyla öz değerlendirme yöntemini kullanacağını ifade etmişlerdir. Tablo 4 incelendiğinde öğretmen adaylarında bu yönde bir düşüncenin oluşmasında ise öz değerlendirme yönteminin öğretmenin öğrenciyi daha iyi tanıması, öğrencinin kendisini tanıması, öğrencinin kendi eksiklerini fark ederek

kedini ifade etmesini kolaylaştıracağı düşünceleri etkili olmuştur. Öğretmen adaylarının bu yöndeki yönelimlerini ifade eden görüşlerine aşağıda örnekler verilmiştir.

“Öğrencinin kendi yaptıklarını kendisinin değerlendirmesi ve bunun yanında yapmak isteyip de yapamadıklarını belirtmesine olanak sağlayan bir sistem.” (BÖTE-E-1-71)

“Ben öz değerlendirme yöntemini öğretmenliğim sırasında kullanmam. Nedenleri; Öğrenci üzerinde en iyi değerlendirme benim yapacağım değerlendirmedir. Öğrencinin güven duygusunu sarsmamak için. Öğrenci “ Hocamız yoksa bu zamana kadar beni hiç tanıyamamış mı? “ diye güveni sarsılabilir, kafasında hep soru işaretleriyle kalabilir. Kendini değerlendirirken utanabilir, sıkılabilir. Olanı olduğu gibi yazmayıp yalana başvurabilir. Kendi ile barışık olmayan çocuklarda psikolojik sorun yaratabilir.” (TÖ-K-1-142)

“Kişinin kendini değerlendirmesi en adaletli değerlendirmedir. Ama kişi kendini vicdanı ile değerlendirdiyse bu geçerlidir. Kişiye kendi gözüyle bakmayı isterdim. O yüzden bu yöntemi mesleğimde kullanmayı isterim.” (OÖ-K-1-138)

“Öğretmen olabilirim bu yöntemin olumlu yönlerini gördüğüm için uygulamayı düşünüyorum. Çünkü benim öğrencilerim yaptıkları hataları bir tek öğretmeninde ya da çevresinde aramamalı. Kendisinin değerlendirmesini yapmalı. Eksiklerini görebilmelidir.” (TÖ-K-1-169)

“Öz değerlendirme yöntemini kullanmayı düşünüyorum. Çünkü öğrencinin kendi için ne düşündüğünü öğrenmek için çok iyi bir yol. Öz değerlendirme yöntemi ile çocuk eksik ya da başarılı yönünü fark edebilir. Bazı olaylar görüldüğü gibi olmadığı için öz değerlendirme formu ile olayın arkasını görebiliriz.” (SB-K-1-84)

“Kesinlikle kullanacağım. Ben öğrencilerimi 4 sene değerlendireceğim ama onlar kendilerini bir ömür boyu değerlendirecekler. Bu sorumlulukla, bu bilinçle yetişmeleri için bu ve bunun gibi yöntemleri kullanmaya özen göstereceğim.” (MÖ-E-4-74)

“Ben meslek hayatımda öz değerlendirme yöntemini sıklıkla kullanmayı düşünüyorum. Günümüzde öğrenci merkezli eğitim anlayışı ön plandadır. Bu nedenle benim öğrenciyi nasıl gördüğümden ziyade öğrencinin kendini nasıl gördüğü odak noktaya alınırsa eğitim sürecinin daha verimli olacağını düşünüyorum. Ama her şeyden önce öğrenciye değerlendirme sürecinde gerçekçi olmanın önemi kavratılmalıdır.” (TÖ-E-4-50)

“Kullanmak faydalı olacaktır. Çünkü öğrenci kendi kendini değerlendirerek samimi bir değerlendirme yapmış olacaktır. Öğretmen olarak öğrenciyi dışarıdan gözlemlememiz ve değerlendirmemiz ile öğrencinin kendini içten gözlemleyip değerlendirmesini karşılaştırdığımızda tutarlılık olup olmadığını anlamak kolaylaşacaktır.” (MÖ-K-4-43)

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma bulguları özetlendiğinde öğretmen adayları yaptıkları uygulamanın ardından öz değerlendirme yöntemini kullanmanın yaptıkları çalışmaya ilişkin olarak kendilerinin eksiklerini, hatalarını ve doğrularını görme fırsatını sağladığını düşünmektedirler. Yine bu bakış açısı ile öğrencilerin kendilerini tanımalarında katkı sağladığını ve ileride yapacakları çalışmalar için bireysel gelişimlerini desteklediğini düşünmektedirler. Araştırmada ortaya çıkan bu sonuçlar; Falchikov, 1986; Boud, 1995; Harris, 1997; Pierce, 2003; Noonan & Randy, 2005'nin görüşleriyle tutarlılık göstermektedir.

Öğretmen adayları öz değerlendirme yönteminin öğrenende sorumluluklarının farkına varma, kendini ifade etme, kendisini değerli hissetme ve eleştirel bakışlarının gelişimini de olumlu

etkileyeceğini düşünmektedirler. Araştırmadan elde edilen bulgular; Şahin ve Abalı Öztürk'ün (2012) araştırmalarındaki bireyin kendi hakkındaki düşüncelerini ve algılarını dikkate alma, eleştirel düşünme becerisini geliştirme, özgüveni arttırma, empati becerisi geliştirme ve öğrenciyi daha iyi olmak bağlamında hırslandırmak şeklinde elde edilen bulgularla örtüşmektedir.

Araştırmada ortaya konulan ve güçlü bir biçimde vurgulanan diğer bir sonuç ise öğretmen adaylarının öğrencilerin öz değerlendirme yaparken kendilerini gerçekçi ve objektif olarak değerlendirmeyebilecekleri düşüncesidir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç literatürde öğretmenler ile yapılan araştırmaların bulgularında da oldukça sık vurgulanmaktadır (Ross, 2006). Bu düşünce temelinde öğretmenlerin öz değerlendirme gibi yöntemleri kullanmadıkları gözlenmektedir (Ayten, 2006; Dünder, 2008; Duban & Küçükyılmaz, 2008; Bulut & Arslan, 2010; Kösterelioğlu, 2012). Örneğin öğretmen adaylarının gözlem okullarında öğretmenlerin kullandıkları değerlendirme yöntem ve araçlarına ilişkin görüşlerine başvuru Duban & Küçükyılmaz (2008)'ın araştırmalarında 144 görüş içerisinde sadece 4 öğretmenin öz değerlendirme yöntemini kullandıkları gözlenmiştir.

Araştırmada öğretmen adaylarının mesleğe başladıklarında öz değerlendirme yöntemini kullanma konusunda istekli oldukları tespit edilmiştir. Bu görüşler temelinde ise öz değerlendirme yönteminin öğrencilerin eksik yanlarını tanımaya, öğretmenin öğrencisini tanımaya ve öğrenciyi daha iyi anlamaya imkân tanıyacak olması gösterilmektedir. Araştırmada dikkatleri çeken bir diğer bulgu ise öğretmen adaylarının ders sürecinde uygulama yaptıktan sonra konuya ilişkin görüşlerinde literatürde öğretmenlerle yapılan araştırma bulgularından farklı olarak öz değerlendirme yöntemini kullanma konusunda daha istekli olduklarıdır. Bu duruma öğretmenlerin mesleki kıdem yılları açısından farklı yıllarda eğitim görmelerinin etkisinin olacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak yapılandırmacı anlayışla geliştirilen öğretim programlarını uygulayacak öğretmenlerin hizmet içinde de bu anlayışı temsil eden felsefi yaklaşımla yetiştirilmesinin uygulamaların benimsenmesinde etkili olacağını düşündürmektedir. Bu kapsamda öğretmen yetiştirme kurumlarında görev yapan eğitici personelin de derslerinde bir değerlendirme aracı olarak öz değerlendirme yaklaşımına yer vererek uygulaması önemli olduğu vurgulanabilir. Dönder, Elaldı & Özkaya (2012)'nin 3 farklı üniversitede 53 öğretim elemanı ile yaptıkları araştırmalarında öğretim elemanlarının tamamlayıcı değerlendirme yaklaşımları hakkında bilgi sahibi olmalarına karşın derslerinde çoğunlukla klasik değerlendirme yaklaşımlarını kullandıkları saptanmıştır. Bu bulgular literatürde öğretmenlerle yapılan araştırmalarda da benzerlik göstermektedir (Ayten, 2006; Dünder, 2008; Duban & Küçükyılmaz, 2008; Bulut & Arslan, 2010; Kösterelioğlu, 2012).

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre uygulama sonrasında öğretmen adaylarında öz değerlendirme yönteminin kullanma konusunda bir eğilimin olduğu söylenebilir. Bu nedenle öğretmen adayları yetiştirilirken yapılandırmacı eğitim paradigmasına uygun biçimde uygulamaların ön plana çıktığı öğrenme sürecinin sağlanması önerilebilir. Bu sağlandığında öğretmenlerin bu ve benzeri yöntemleri kullanmaya daha istekli olacakları düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- Acat, B. & Demir, E. (2007). Sınıf öğretmenlerinin ilköğretim programlarındaki değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri. *16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi 5-7 Eylül 2007*.
- Akçadağ, T. (2010). Öğretmenlerin İlköğretim Programındaki Yöntem Teknik Ölçme ve Değerlendirme Konularına İlişkin Eğitim İhtiyaçları. *Ahmet Yesevi Üniversitesi Bilig Dergisi*, 53, 29-50.
- Anıl, D. & Acar, M. (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 44-61.
- Ayten, P. (2006). *İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Dersini Yürüten 4. ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bachman, L. F. (2002). Alternative Interpretations of Alternative Assessments: Some Validity Issues In Educational Performance Assessments. *Educational Measurement: Issues and Practice*, 21(3), 5-18.
- Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S. & Bıçak, B. (2006). *Geleneksel-Alternatif Ölçme Ve Değerlendirme Teknikleri Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Boud, D. (1995). *Enhancing Learning Through Self-Assessment*, London: Kogan Page.

- Bulut, İ. & Arslan, S. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi. International Conference on New Trends in Education and Their Implications sunulan bildiri* (11-13 November, Antalya, ss. 367-379).
- Cansız-Aktaş, M. (2008). *Öğretmenlerin Yeni Ortaöğretim Matematik Öğretim Programının Ölçme Değerlendirme Boyutuna Bakışlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trabzon:Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Dönder, A., Elaldı, Ş. & Özkaya, Ö. M. (2012). Öğretim Elemanlarının Üniversite Düzeyindeki Temel İngilizce Öğretiminde Kullanılabilecek Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Görüşleri. *Turkish Studies*, 7(1), 953-968.
- Duban, N. & Küçükylmaz, E. A. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerinin Uygulama Okullarında Kullanımına İlişkin Görüşleri. *İlköğretim Online*, 7(3), 769-784.
- Dündar, Ş. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Ortamlarının Yapılandırma Öğrenme Ortamlarının Yapılandırma Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü.
- Falchikov, N. (1986). Product Comparasions and Rocess Benefits Of Peer Group And Self Assessment. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 11, 146-166.
- Gall, M. D., Borg, W. R. & Gall, J. P. (1996). *Educational Research: An introduction*. (6" ed.) NewYork: Longman.
- Gelbal, S. & Kelecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Hakkındaki Yeterlik Algıları ve Karşılaştıkları Sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 135-145.
- Harris, M. (1997). Self-Assessment of Language Learning in Formal Settings. *ELT Journal*, 51(1), 12-20.
- Kilmen, S., Kösterelioğlu, M. A. & Kösterelioğlu, İ. (2007). Öğretmen Adaylarının Ölçme Değerlendirme Araç ve Yaklaşımlarına İlişkin Yeterlik Algıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 7(1), 129-140.
- Kösterelioğlu, İ. (2012). Sosyal Bilgiler Ders Programının Öğelerinin Değerlendirilmesi ve Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaç Analizi. Bolu:AİBÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Kutlu, Ö., Doğan, C. D. & Karakaya, İ. (2008). *Öğrenci Başarısının Belirlenmesi, Performansa ve Portfolyoya Dayalı Durum Belirleme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Linn, R. L., Gronlund, N. E. (1995). Measurement and assesment in teaching. *Journal of Educational Measurement*,32(4), 416-419.
- MEB (2005). *İlköğretim 1-5. Sınıf Programları Tanıtım El Kitabı*. MEB, TTK Başkanlığı, Eğitim Öğretim ve Program Dairesi Başkanlığı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Merriam, S. B. (2013). Nitel Araştırma Nedir? S. Turan (Ed.). *Nitel Araştırma; Desen ve Uygulama İçin Bir Örnek* (s. 3-19). Ankara: Nobel Yayın.
- Mistar, J. (2011). A study of The Validty And Reliability of Self-Assessment. *TEFLIN Journal*, Vol 22, No 1
- Noonan, B. & Randy, D. (2005). Peer and Self-Assessment In High Schools. *Practical Assessment Research and Evaluation*, 10(17), 1-8.
- Pierce, L. V. (2003). *Assessing English Language Learners*. Washington, D.C.: National Education Association.
- Ross, J. A. (2006). The Reliability, Validity, And Utility of Self-Assessment. *Practical Assessment, Research, and Evaluation*, 11(10), 1-13.
- Sağlam Aslan A., Devocioğlu Kaymakçı, Y. & Arslan, S. (2009). Alternatif Ölçme-Değerlendirme Tekniklerinde Karşılaşılan Problemler: Fen ve Teknoloji Öğretmenleri Örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 1-12.
- Sağlam Arslan, A., Avcı, N. & İyibil, Ü. G., (2008). *Fizik Öğretmen Adaylarının Alternatif Ölçme-Değerlendirme Yöntemlerini Algılama Düzeyleri*. D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 11, 115-128.
- Şahin, Ç. & Abalı Öztürk, Y. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Görüşleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 123-142.
- Perkins, D. (1999). The Many Faces of Constructivism. *Educational Leadership*. 57(3),6-11.
- Turgut , M. F. & Baykul, Y. (2010). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.